

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **M. Ž.**, bývajúceho v Ž., proti žalovaným **1/ P. B., 2/ B. B. 3/ Ľ. B.**, žalovaní 1/ až 3/ všetci bývajúci v Ž.Č. **4/ JUDr. D. H., 5/ N. H., 6/ D. H.**, žalovaní 4/ až 6/ všetci bývajúci v Ž., o **nahradenie vyhlásenia vôle**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 18 C 55/2008, a na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 6 Co 194/2011, v konaní o vylúčenie sudcov Krajského súdu v Žiline z prejednávania a rozhodovania veci, takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. M. B., JUDr. O. B., Mgr. K. B., JUDr. J. B., JUDr. D. C., JUDr. E. Č., JUDr. M. D., Mgr. F. D., JUDr. Y. D., JUDr. A. G., Mgr. K. H., JUDr. M. J., JUDr. Z. J., JUDr. J. K., J. K., JUDr. E. K., JUDr. E. M., JUDr. J. M., JUDr. L. M., JUDr. I. N., JUDr. A. P., JUDr. V. P., JUDr. P. P., JUDr. K. P., JUDr. F. P., JUDr. T. R., JUDr. M. R., JUDr. V. S., Mgr. M. Š., JUDr. E. Š., Mgr. Z. Š., Mgr. N. T., JUDr. R. U., JUDr. J. U., JUDr. M. U., JUDr. G. V. a JUDr. D. W., **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 18 C 55/2008 a na Krajskom súde Žilina pod sp. zn. 6 Co 194/2011.

Prejednávanie a rozhodovanie tejto veci (veci vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 18 C 55/2008) až do jej právoplatného skončenia sa prikazuje Krajskému súdu v Trenčíne.

O d ô v o d n e n i e :

Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. júna 2008 sp.zn.: 3 Nc 23/2008 boli sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. M. B., JUDr. O. B., Mgr. K. B., JUDr. Š. B., JUDr. E. B., JUDr. J. B., JUDr. D. C., JUDr. E. Č., JUDr. M. D., Mgr. F. D., JUDr. Y. D., Mgr. K. H., JUDr. M. J., JUDr. Z. J., JUDr. J. K., J. K., JUDr. E. K., JUDr. J.

M., JUDr. L. M., JUDr. I. N., JUDr. A. P., JUDr. K. P., JUDr. T. R., JUDr. M. R., JUDr. V. S., Mgr. M. Š., Mgr. Z. Š., JUDr. R. U., JUDr. J. U., JUDr. M. U., JUDr. G. V., JUDr. D. W., JUDr. F. P., JUDr. R. K. vylúčení z rozhodovania o tom, či sudcovia Okresného súdu Žilina sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ktorá je na ňom vedená pod sp. zn. 18 C 55/2008. V odôvodnení skonštatoval, že sudcovia Krajského súdu v Žiline uviedli, že odporca 4/ je nielen ich kolegom, ale zároveň tiež priateľom, všetci zhodne konštatovali, že vnútorne sa cítia byť zaujatí. Tento ich vnútorný pocit, i keby vychádzal len zo vzťahu čisto pracovného (kolegiálneho), bolo potrebné zohľadniť a rešpektovať, lebo ak má sudca sám subjektívne pochybnosti o svojej schopnosti prejsť a rozhodnúť vec nestranné a nezaujaté, možno mať tieto pochybnosti aj objektívne. Z výroku uznesenia najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Nc 23/2008 z 30. júna 2008 vyplýva, že otázka vylúčenia sudcov Krajského súdu v Žiline a následného prikázania vo veci dopadá len na konanie o vylúčení sudcov Okresného súdu Žilina.

V konaní o odvolaní proti (zamietajúcemu) rozsudku vydanému Okresným súdom v Žiline 31.1.2011, č.k. 18C 55/2008 - 88 vedenom na Krajskom súde v Žiline pod zn. 6 Co 194/2011 jeho sudcovia opakovane oznámili, že sú u nich dané dôvody, pre ktoré sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 18 C 55/2008 (§ 14 ods. 1 O.s.p. a § 15 O.s.p.). Na základe toho podpredsedníčka Krajského súdu v Žiline poverená zastupovaním predsedu súdu predložila vec na rozhodnutie v zmysle § 16 ods. 1 O.s.p. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámenia sudcov (§ 15 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o nezaujatosti.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania,

ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),

2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie bod 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v možnosti zmariť hroziace riziko, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti a nadŕžania určitej procesnej strane. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť

tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovávanía a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom

jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúca je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Vo výrokovej časti uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sú uvedení sudcovia Krajského súdu v Žiline, ktorí sa vyjadrili tak, že majú k žalovanému 4/ (tiež sudcovi) bližší osobný (priateľský) vzťah, pre ktorý dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že zakladá skutočnosť relevantnú z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p., a je dôvodom pre ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v danej veci.

V prípade sudcov Krajského súdu v Žiline, ktorí vo svojich písomných vyjadreniach poukázali na kolegiálny vzťah a tiež na skutočnosť, že v tejto veci už boli rozhodnutím

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. júla 2008 sp.zn. 3 Nc 23/2008 vylúčení z prejednávania a rozhodovania, a preto sa cítia byť zaujatí, vzal Najvyšší súd Slovenskej republiky na zreteľ, že vo všeobecnosti sú vzájomné vzťahy sudcov založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o ich nezaujatosti. Avšak skutočnosť, že v tejto veci už skôr došlo k vylúčeniu sudcov a prikázaniu veci inému krajskému súdu, a existencia pretrvávajúceho vzťahu sudcov k odporcovi je deklarovaná v ich vyjadreniach, zakladá objektívny dôvod pre pochybnosť o ich nezaujatosti aj v odvolacom konaní,

Z dôvodov vyššie uvedených rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že sudcovia uvedení vo výrokovej časti tohto uznesenia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania danej veci.

Vzhľadom na uvedené dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že tu nastala procesná situácia, na ktorú dopadá § 12 ods. 1 O.s.p. V zmysle tohto ustanovenia ak nemôže príslušný súd o veci konať, pretože jeho sudcovia sú vylúčení, musí byť vec prikázaná inému súdu toho istého stupňa. Vzhľadom na to prikázal vec až do jej právoplatného skončenia Krajskému súdu v Trenčíne.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 17. augusta 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta